

Merhaba

gazetesinin her Çarşamba
okurlarına armağanıdır.

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maliz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

Doğumunun
90. Yılında
Prof. Dr.

FARUK SÜMER
(1924 - 1995)

ÖZEL SAYISI

Mehmet Ali UZ

PROF. DR. FARUK SÜMER ÖZEL SAYISI ÜZERİNE

Bir Kitap ve Kütüphane Haftası'nda daha bulunuyoruz. İnsanlar için hava ve su ne kadar büyük bir ihtiyaçsa, toplumlar için kitap ve kütüphane de o kadar zaruridir. Bu sebeple geçen yıllarda kitap ve kütüphanenin önemi ile ilgili özel sayılar yanında, okuyucularımızın da hatırlayacağı üzere, yine bu haftalar içerisinde kültürümüze, ilim ve irfanımıza hizmet eden insanlarımızla ilgili yayınlarda da bulunmuştuk. Okuyucularımız için bugün de Faruk Sümer Hoca ile ilgili bir özel sayı hazırladık.

Memleket ilmine ve irfanına hizmet etmiş bütün insanlara vefa borcumuz olduğunu unutmamak gerekir. Oysa böyle nice insanımızın hatırlanmadığını ve unutulduğunu görerek büyük üzüntü duyuyoruz. Aynı sahada büyük hizmetler ifa etmiş bir Prof. Dr. Osman Turan, bir Faruk Sümer nasıl unutulabilir. Yeni nesil gençlerimiz ve toplum, her geçen gün daha da vefasızlaşıyor, kadir-kıymet bilmez bir hale geliyor.

Allah'ın bizlere ihsan ettiği nimetlere de şükürle mükellefiz. Günümüzde bir kısım insanlar sayısız nimetler içerisinde yüzerken, bir kısım insanlar da büyük

sıkıntılar içerisinde yaşıyor. Nimetlere nankörlüğün cezası nasıl, nail olunan nimetlerin insanların ellerinden alınması ise, vefasızlığın cezası da, unutanların unutulmasıdır.

Gerçekten günümüzde insanlar pek çok bakımdan büyük nimetler içerisinde yüzerken, bunların farkında olmayıp biri birleri ile didişmekte, âdeta kavgadan, medet ummaktadır. Yaşananları hep birlikte görüyoruz.

Günümüzde bazı yanlışlar ve vefasızlıklar yanında, dün yapamadığımız bazı güzel şeyler de yapıyor. Önemli olan da bunların farkında olabilmektir.

Biz, vefakâr bir ekip olarak görevimizi yerine getirmeye, borçlu olduğumuz vefa duygusunu yaşatmaya ve çevreye de örnek olmaya çalışıyoruz.

Sadece Bozkırlı Prof. Dr. Faruk Sümer Hoca değil, dayısı Kemal Akça (1908-1977) da bir güzel insandı. Yeğeni ile her zaman iftihar etti. O da Konya kültürüne, tarihine ve eğitimine hizmet etmeye çalıştı. Bugün bu iki değerli insanı anmaktan ve hatıralarını yad etmekten büyük mutluluk duyuyor, Allah'ın rahmeti, merhameti üzerlerine olsun diyoruz. Başta Hasan Yaşar Bey olmak üzere, bu anmada emeği geçen dostlarımıza da şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Akademik Sayfalar daha öncede Faruk Sümer Özel Sayısı hazırlamıştır. Bkz. "Vefat Yıldönümünde: Prof. Dr. Faruk Sümer", Akademik Sayfa Özel Sayısı, Konya Postası, 21 Ekim 1999, sayfa 5.

PROF. DR. FARUK SÜMER

(1924 - 1995)

Prof. Dr.
Bayram ÜREKLİ

Türkiye'nin yetiştirdiği değerli ve tanınmış Türk tarihçisi Faruk (Demirtaş) Sümer Konya'nın Bozkır İlçesine bağlı Akçapınar (Akçaminar) Köyü'nde 5 Kasım 1924 Çarşamba (Rumî 5 Teşrinisâni 1340) günü doğdu. Annesi Müftü ve Müderris Hüseyin Hilmi Efendi'nin kızı Zeliha Hanım, babası, İstiklal Savaşı Gazisi eski maliye memurlarından Mehmed Zeki Bey'dir. Mehmed Zeki Bey İstanbul Kuleli Askeri Lisesi'nde tahsile başlamış fakat ağır bir hastalığa yakalanması dolayısıyla liseden ayrılmak mecburiyetinde kalarak, maliye dairesinde memuriyete başlamıştır.

Ailesi soyadı kanununun çıkması üzerine önce "Demirtaş" daha sonra da bundan vazgeçip, "Sümer" soyadını aldı. Mehmed Zeki Bey'in görevi gereği 1931 yılında İstanbul'a taşındılar. İlkokulu Gazi Paşa İlkokulu'nda tamamladıktan (1936) sonra İstanbul Haydarpaşa Öğretmen Okulu'na girdi ve buradan 1943 yılında mezun oldu. Annesinin yardımı ile lisede iken eski yazıyı öğrendi. Ailesinin girişimi ile özel bir hocadan Kur'an, dinî konular ve eski metinler dersi aldı. İlkokul ve lise çağlarında tarihe karşı duyduğu ilgi ve merak, O'nun tarih bilgisini ilerletmesini sağlamıştır. Kendi çabası ile Fransızcasını epeyce geliştirmiştir. Bu arada yaz tatillerini ya memleketi Bozkır'da Akçapınar yaylasında ve dağlarda geziler yaparak ya da İstanbul'da kütüphanelerde çalışarak geçirdiği için tarihe karşı ilgisi iyice artmış ve altyapıya da sa-

hip olmuştur. Bu sebeple lise tahsilini tamamlayınca İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne kaydoldu. Zamanın tanınmış ve değerli ilim adamlarından ders alarak geniş ölçüde istifade etti. Osmanlı klasik devir tarihine oldukça ilgi duymakla birlikte, Selçuklular ve Beylikler devri pek araştırılmamış olduğundan Ortaçağ Türk Tarihini esas alan olarak seçmiş, Arapça ve Farsça sertifikalarını da alarak başlıca kaynak dillerini iyice geliştirmeye çalışmıştır.⁽¹⁾ Öğrenciliği sırasında M. Fuad Köprülü, M. H. Yinanç, A. Z. Velîdi Togan, A. Ni-met Kurat gibi sahasında dirayetli ilim adamlarından ders alıp, özel sohbetlerinde de bulunarak faydalanmıştır.

Prof. Dr. Faruk Sümer (1924-1995)

(1) Prof. Dr. Faruk Sümer, "Kendi kaleminden Prof. Dr. Faruk Sümer'in Hal Tercümesi, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S.100, (1996), 14-22.

“Anadolu Türk Bey ve Oymakları (XVI-XVII. Asırlarda)” adlı lisans tezi ile Şubat 1948’de Ortaçağ Tarihi Kürsüsü’nden “Pekiye” derece ile mezun olmuştur. Mezun olduğu fakültede akademik kariyer yapmak istemiş, fakat kadrosuzluk dolayısıyla buna imkan bulamamıştır.

Mezuniyetini müteakip Milli Eğitim Bakanlığı bursu ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü’nde (01.07.1948) doktora çalışmasına başladı. Lisans tezinin mekan bakımından genişletilmesiyle hazırladığı “XVI. ve XVII. yüzyıllarda Anadolu-Suriye ve El-Cezire’de Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller” (Ankara, 1950, 262 sayfa) adlı tezle 24 Mayıs 1950’de “Pekiye” derece ile edebiyat doktoru unvanını aldı. Milli Eğitim Bakanlığı’ndan aldığı burs-tan dolayı iki yıl yedi ay 25 günlük mecburî hizmet vazifesi sebebiyle bakanlıkça 31 Ağustos 1950’de İstanbul Süleymaniye Kütüphanesine memur olarak görevlendirilmiştir. 5 Ocak 1951 tarihinde bu görevinden ahval-i hususî sebebiyle istifa etti. 29 Ocak 1953’de doktora yaptığı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü’ne asistan oldu. 14 Ocak 1954 tarihinde de asil kadroya geçmesi onanarak, akademik hayata intisap etti.⁽²⁾

1955’de “Karakoyunlular I. Kabilevi Bünyeleri ve Başlangıçtan Cihanşaha Kadar Siyasî Tarihleri” (Ankara, 1954, 182 sayfa) adlı çalışması ile doçentlik sınavına girerek “Üniversite Doçenti” unvanını alıp Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü “Eylemli Doçentliği”ne 16 Aralık 1955’te atandı.

Doç. Dr. Faruk Sümer 1956 Haziran ayında gittiği askerlik görevinin ilk altı aylık eğitim dönemini

Ankara Yedek Subay Ordu Donatım Okulu’nda yaptıktan sonra Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Tetkik Kurulu’nda geriye kalan askerlik hizmetini tamamlayarak 30 Kasım 1957’de terhis oldu. Bu bir buçuk yıllık askerlik zamanının bir yılını yine bilimsel ve akademik çalışmalarla geçirdi. Askerlik dönüşü Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde eski kürsüsüne eylemli doçent olarak atanarak çalışmalarına devam etti.

Daha sonra Doçentlik süresini doldurarak “Oğuzlar’a Ait Destanî Mahiyette Eserler” adlı takdim tezi ile 15 Şubat 1963’de Üniversite Profesörlüğüne yükseltildi. 1 Nisan 1970 tarihinde Ortaçağ Tarihi Kürsüsü eylemli profesörlüğe tayin oldu. 18 Haziran 1974’te Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat’ın ölümü ile boşalan Ortaçağ Tarihi Kürsüsü başkanlığına getirildi. 10 Temmuz 1982’de uzun yıllar çalıştığı DTFCF’den kendi isteği ile 58 yaşında emekli oldu. 1958 yılında iltihap sonucu sağ gözünü kaybetmiş, 1977’de bir mide ameliyatı geçirmesine rağmen sağlıklı bir bünyeye ve güçlü bir hafızaya sahipti. Çalışmalarını evinde verimli bir şekilde sürdürmekte ve peşpeşe eserler vermekte iken, sinsi bir hastalığın pençesine düşmüş karaciğer kanserine yakalanmıştı. Bu arada bir trafik kazasında ikiz oğullarından Ali Kutlu’yu kaybetti (1995). Bundan çok etkilenen ve sarsılan hocanın hastalığı şiddetlenmiş ve tedavi gördüğü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi’nde 71 yaşında iken 21 Ekim 1995’de vefat etti. Cenazesi 26 Ekim 1995 Perşembe günü Fatih Camii’nde kılınan öğle namazını müteakip kılınan cenaze namazının ardından İstanbul Kozlu’daki aile mezarlığına defnedildi.⁽³⁾

Dört çocuk babası olan Faruk

(2) Feda Şamil Arık, “Prof. Dr. Faruk Sümer: Hayatı ve Eserleri (Ölümünün 3. Yıldönümü Dolayısıyla)”, TTK, *Bellekten*, LXII/235, (1998), s.935-940.

(3) Ayhan Yüksel, “Faruk Sümer”, *DİA*, C.38, (2010), s.133-134; Feda Şamil Arık, *a.g.m.*, s.937.

Sümer iki defa evlenmiştir. İlk eşi kendisi gibi bir tarihçi olan Prof. Dr. Mine Erol (Selçuk Üniversitesi'nden emekli) Hanımıdır. Mine Hanım'dan Selçuk adlı bir oğlu, ikinci eşi Cemile Nilay Sümer Hanım'dan (doğ. 1936) ise Ali Kutlu (doğ. 1970 / öl.1995), Cevat Mutlu (doğ. 1970) ve Zeki Gültekin⁽⁴⁾ (doğ. 1971) adlarında üç oğlu olmuştur. Faruk Sümer'in iki de kardeşi vardır. Prof. Dr. Cengiz Sümer hekim olup, ABD'de öğretim üyesi olarak çalışmakta kızkardeşi Güner Hanım tarihçi Prof. Dr. Refet Yinanç'la (d. 1939) evli olup, ev hanımıdır.

Faruk Sümer 1964'te İran, 1959-60, 1966-67, 1970, 1973, 1977-78'de İngiltere, 1968'de Fransa, 1969-70 Almanya'da bilimsel araştırmalarda bulunmuş, 1970'te Londra Üniversitesi ve 1974-75'te Frankfurt'ta Goethe Enstitüsü'nde Türk-İslam Tarihi ve Medeniyeti dersleri verdi. 4 Nisan – 30 Haziran 1979'da ABD'nin daveti üzerine St. Louis kentinde "Historical Club"un tertip ettiği Türkiye Kültür Tarihi konferanslarına katılmıştır. Bunun yanında, Londra, Venedik, Viyana, Oxford, Cambridge, Budapeşte, Hamburg, Saraybosna, Münih, Strasbourg, Napoli, Göttingen, Madrid, Paris gibi Avrupa şehirleri ile Tahran, İslamabad ve Aşkabad / Türkme-nistan'da düzenlenen kongrelere bildiri ile katılmıştır. Türkmen(Oğuz)lerin tarih ve kültürünün ortaya çıkartılması konusunda yaptığı araştırmaları dolayısıyla, 1993 yılında Türkmenistan İlimler Akademisi üyeliğine seçilmiş, 1994'te de bir madalya ile onurlandırılarak Türkmenistan vatandaşlığına kabul edilmiştir. Bu onun için hayatının en anlamlı mükâfatı olmuştur.

Avrupa üniversitelerinden Londra Üniversitesi (1970) ve

(4) Doç. Dr. Gültekin Sümer, Beykent Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

Prof. Dr. Refet Yinanç

Prof. Dr. Cengiz Sümer

Frankfurt Üniversitesi Goethe Enstitüsü'nde (1974), misafir profesör olarak Türk-İslam Tarihi ve Medeniyeti dersleri vermiştir. Ciddi çalışmaları dolayısıyla dikkat çekerek 1971'de ABD California Berkeley Üniversitesi'nden Türkoloji Bölümü Başkanı olması için teklif almış fakat vatanından uzun süre ayrı kalamayacağı gerekçesiyle kabul etmemiştir.⁽⁵⁾

(5) Prof. Dr. Faruk Sümer, "Kendi kaleminden Prof. Dr. Faruk Sümer'in Hal Tercümesi, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, S.100, (1996), 17; Turan Yazgan, "Faruk Sümer Hocamız", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S.100, (1996), s.11-12.

Türkiye’de ise Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde Oğuzlar, Selçuklular ve Beylikler, Akkoyunlular, Karakoyunlular dersleri ile Erzurum Atatürk Üniversitesi (1974-75), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, Adapazarı Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı ve Mimar Sinan Üniversitesi’nde Türk Kültür ve Medeniyetleri Tarihi derslerini verdi.

Bilimsel kurumlardaki üyelikleri ise, akademik ve idarî görevlerinin yanında, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü Üyeliği, Tarih Enstitüsü Üyeliği, Türk Tarih Kurumu Aslı Üyeliği (1983), Ortaçağ Kürsüsü Başkanlığı (1974-81), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslam Sanatları Enstitüsü Üyeliği, Orta Anadolu Merkezi Başkanlığı, Konya Selçuklu Araştırmaları Merkezi Üyeliği, Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser Danışma Kurulu Üyeliği, Comité International d’Etudes Pré Ottomanes et Ottomanes, Society for The Promotion of Byzantine Studies (1972) ve Türkmenistan İlimler Akademisi Üyeliklerinde bulunmuştur.

Faruk Sümer Fransızca, İngilizce, Arapça ve Farsça dillerine hakimdi. Titiz, sürekli araştıran, yaptığı çalışmalarda kaynak eserleri ve arşiv belgelerini kullanan aynı zamanda saha araştırmalarına çok önem veren bir tarihçidir. Emekli olduktan sonra gerek aylık Türk Dünyası Tarih Dergisi’nin gerekse Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi’nin hemen her sayısında orijinal araştırma ve inceleme makaleleri neşretmiştir. *Oğuzlar* kitabını yazarken saha araştırmaları sırasında Anadolu’yu

adım adım dolaşmıştır. *Yabanlu Parazarı, Türklerde Şehircilik, Türklerde Atçılık ve Binicilik* kitaplarını hazırlarken ilgili yerleri yaz ve kış demeden gezmiş, atların *yorga* yürüyüşünü tespit için Uludağ, Aksaray, Konya, Kayseri Pınarbaşı köylerinde dolaşarak güç şartlarda çok teferruatlı incelemelerde bulunmuştur. O ilim haricinde hiçbir şeyle uğraşmamış nadir ilim adamlarından biridir.

Faruk Sümer’in 11 yayınlanmış 4’ü yayına hazır 15 kitabı, 200’den fazla makalesi 28 tebliği 12’si The Encyclopaedia of İslam’da olmak üzere, İslam Ansiklopedisi 18, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) 33 ve Türk Ansiklopedisi’nde 13 olmak üzere toplam 76 madde yazmıştır. Tenkidli metin neşri, tenkid ve çevrileri ile O’nun 350’den fazla yayını bulunmaktadır.

Faruk Sümer Hocamızı, yaptığı orijinal çalışmaları ve Türk tarih ve kültürüne hizmetlerinden dolayı rahmetle anıyoruz.

ESERLERİ:

A- Kitaplar

- “Turkish Architecture” Translated by. A.E. Uysal, Ankara 1965 (S.K. Yetkin - T. Özgüç - H.Z. Ülken - N. Çağatay - H. Karamağaralı ile birlikte)

1- “*Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*”, Ankara 1967 (1972²) Genişletilmiş IV. Baskısı: (İstanbul 1992), Kiril harfleri ile Azerî Türkçesinde de yayınlanmıştır (Bakü 1992). Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı tarafından (Aşkabad 1999) yayınlandı. Bu eserde Oğuzların eski tarihleri ile Selçuklu devletini kurma-

ları ele alınarak, bu devletin kurulması ile muhtelif ülkelere dağılan Oğuz unsurunun hayatları son asırlara kadar gelmek üzere incelenmiştir. İkinci kısımda Oğuzlar'ın boy teşkilatı ve Oğuz boyları, üçüncü kısımda ise Oğuzların milli destanları incelenmiştir.

2- “*Safevî Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü (Şah İsmâil ile Halefleri ve Anadolu Türkleri)*”, Ankara 1976 (Ankara 1992²). Eser “*Nakş-ı Türkân-ı Anadolu der Teşkil ü Tevsi'a-i Devlet-i Safevî*” adıyla Farsçaya da çevrilmiştir. (Tahran 1371).

3- “*Türkler'de Atçılık ve Binicilik*”, C.I. İstanbul 1983 (TDA Vakfı Yayını).

4- *Kara Koyunlular: Başlangıçtan Cihan Şah'a Kadar* (Ankara, 1967, 1984)

5- “*Eski Türkler'de Şehircilik*”, İstanbul 1984 (Ankara 1993-94²).

6- “*Yabanlu Pazarı. Selçuklular Devrinde Milletlerarası Büyük Bir Fuar*”, İstanbul 1985

7- “*Eshâbü'l-Kehf / Yedi Uyurlar*”, İstanbul 1989.

8- “*Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri*”, (Ankara 1990) (1998²).

9- “*Çepniler: Anadolu'nun Bir Türk Yurdu Haline Gelmesinde Önemli Rol Oynayan Oğuz Boyu*”, (İstanbul 1992).

10- “*Tirebolu Tarihi*”, (İstanbul 1992).

11- “*Türk Cumhuriyetlerini Meydana Getiren Eller ve Türk Destanları*”, İstanbul 1997.

12- *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları* (I-II, İstanbul 1999).

B- Basılmamış Kitaplar

- “*İslâm Devletleri: (Tarihçeleri, Kronoloji ve Soykütüğü Cetvelleri)*”.

- “*Köroğlu'nun Tarihi Şahsiyeti*”.

- “*Menemenci-Oğulları Tarihi*”.

- “*Tarihte Türk Adları*” (Türk Kültür Tarihi ile ilgili Mühim Notlarıyla)

C- Kaynak Yayını Ve Çevirileri

1- “*Abû Bakr-i Tihârî Kitâb-ı Diyârbakriyyâ, Akkoyunlular Tarihi*”, I.

Cüz, (Farsça Metin), (Yay. N. Lugal – F. Sümer, Giriş ve Notlar: F. Sümer), Ankara 1962 (1993²), (Türk Tarih Kurumu Yayını).

2- “*Abû Bakr-i Tihârî, Kitâb-ı Diyârbakriyyâ, Akkoyunlular Tarihi I-II*”, (Farsça Metin), (Yay. N. Lugal – F. Sümer, Giriş ve Notlar: F. Sümer), Ankara 1964 (1993²). (Eser, iki cildi bir arada ofset usulü ile İran'da da yayınlanmıştır. Bkz: “*Zebân-ı Ferheng-i İran*”, Tahran 1997).

3- “*İslâm Kaynaklarına Göre Malazgirt Savaşı (Metinler ve Çevirileri)*”, (Prof. Dr. A. Sevim'le birlikte), Ankara 1971 (1989²).

4- “*The Book of Dede Korkut, A Turkish Epic*”, (Translated by, F.Sümer – A.E. Uysal – W.S. Walker), Austin and London 1972 (1992²), University of Texas Pres).

D- Makaleleri

- “*Osmanlı Devrinde Anadolu'da Kayılar*” *Belleten*, S.47, (1948), s.575-615.

- “*Anadolu'da Moğollar*” *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, C.1, (1970), s.1-147.

- “*Çukurova Tarihine Dair Araştırmalar*”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.X, Ankara 1963, s.1-108.

- “*Bozok Tarihine Dair Araştırmalar*”. *DTCF, Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Anma Kitabı*, (1974), s.309-381.

- “*Osmanlı Devrinde Anadolu'da Oğuz Boyları*” *DTCFD*, VII/2, (1949), s.321-385.

- “*Boz-Ulus Hakkında*”, *AÜ DTCF Dergisi*, VII/I (Mart 1949), s29-60.

- “*Osmanlı Devrinde Anadolu'da Yaşayan Bazı Üçoklu Oylarına Mensup Teşekküller*”, *IÜ İFM*, XI/1-4 (1952), 437-508.

- “*Bozoklu Oğuz Boylarına Dair*”, *AÜ DTCF Dergisi*, XI/I (Mart 1953), 65-103.

- “*Bayındır, Peçenek ve Yüreğirler*”, *AÜ DTCF Dergisi*, XI/2-4, (1953), 317-344.

- “*Saltuklular*”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, III, (1971), 391-432.

Prof. Dr. Saim
SAKAOĞLU

HEMŞEHRİM PROF. DR. FARUK SÜMER'E DAİR BİRKAÇ SÖZ

Bugün, tanıdığımız pek çok kişiyle ilk defa nerede karşılaştığımızı veya nerede tanıştığımızı hatırlamakta zorluk çekeriz. Hatta bu konuda uzun uzun düşünüp kafa yordüğümüz da olur. Benim Faruk Sümer Hocamızla ilk defa nerede karşılaştığımızla ilgili tahmini aşan bilgilerim, ikimizin de katıldığı toplantılar olmalıdır diyor. Gerçekten de, aşağıda verilecek olan birkaç bilim toplantısı onunla uzaktan veya yakından tanışmamızın kaynaklarını oluşturmaktadır. Gelin, onunla ilgili bazı kalm çizgilere birlikte göz atalım. Burada, onun ilk yazılarının yer aldığı bir 'Konyalı' derginin önemli bir yeri vardır.

Prof. Dr. Faruk Sümer'i, Türk tarihine meraklı her Türk okuru gibi, ben de, ilk baskısı 1967 yılında yapılan **Oğuzlar (Türkmenler)** adlı kitabıyla tanımıştım. O yıl benim de lise edebiyat öğretmenliğinden üni-

versite asistanlığına geçiş yılım oluyordu. Doğrusu böyle bir tarih dehasının varlığından, hele hele Konyalı olduğundan pek de haberim yoktu. Bu güzellikleri daha sonraki yıllarda soluyacaktım. İşte onun iki cümleye sığdırdığım hayat hikâyesi: Faruk Sümer, 05 Kasım 1924 Bozkrı'da doğdu, 24 Ekim 1995 İstanbul'da vefat etti. 26 Ekim 1995'da, İstanbul'daki Kozlu Aile Kabristanı'nında toprağa verildi.

İlgi alanımın önemli dergilerinden biri İstanbul'da yayımlanıyor-muş, asistan olunca öğrenmiştim: **Türk Folklor Araştırmaları**. Biri ise ondan birkaç yıl önce yine İstanbul'da yayımlanıp kapanmış: *Folklor Postası*. İşte bu dergi benim, Prof. Sümer'i yakından tanımamı sağlayacaktı. Gecik bir kalem sahibi olarak Bozkrı'ımıza sahip çıkıyor, onunla ilgili yazılar yayımlıyordu. Önce bu dergimizi kısaca bir tanıyalım.

FOLKLOR POSTASI / Aylık Folklor Dergisi, birinci sayısı, 15 I. Teşrin 1944, 18 sayfa, sahibi: Kemal Akça, Neşriyat Müdürü: Muzaffer Erdoğan; Adres: Tevkifane Arkası, Karacehennem Sokak, nu. 19. Abone: Yıllığı: 300 kuruş, 6 aylık 150 kuruş, yabancı: 400 kuruş. Stad Matbaası.

Derginin ilk yazısı, dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel (28 Aralık 1838-05 Ağustos 1946)'in imzasını taşımaktadır: *Halk Edebiyatının Kıymeti*. İkinci yazı ise derginin sahibi Kemal Akça'nın: *Folklor ve Türk Folklorunun Karakteri*. Öbür yazarları ise şöylece sayabiliriz: Dr. Fethi [Ferit] Uğur, Sadettin Nüzhet Ergun, Kemal Çilingiroğlu, [Ali] R [ıza] Yalın, Faruk Sümer, İhsan Şener.

Dergi 19 sayı yayımlandıktan sonra yayınına son vermiştir. Ekim-Kasım-Aralık 1946. Konyalıların yayımladığı bu dergiden sonra, Ağustos 1949'dan itibaren tam 31 yıl ve 366 sayı yayımlanacak olan *Türk Folklor Araştırmaları* dergisi yayın hayatına atılacaktır. Onun da kurucu, bir Konyalı olan İhsan Hınçer'dir.

***

Folklor Postası'nda ilk yazısı çıktığında Sümer henüz 20 yaşındadır ve üniversite öğrencisidir. Derginin sahibi olan öğretmen Kemal Akça, genç Sümer'in dayısıdır. Dergide Sümer'in altı yazısı yer almıştır. Bunlardan üçü bir dizi yazı gibidir. İşte o yazılar ve tam künyeleri:

“Yürük ve Türkmen Güzelleri”, *Folklor Postası*, I (2), 20 2 nci Teşrin 1944, 12, 19.

“Dil İncelemeleri: Bazı Kelime ve Yer Adları Hakkında Düşünceler”, *Folklor Postası*, I (11), Ağustos-Eylül-Ekim 1945, 14-15.

“Dil İncelemeleri: Bazı Kelime ve Yer Adları Hakkında Düşünceler II”, *Folklor Postası*, II (13), Şubat 1946, 15-16.

“Dil İncelemeleri: Bazı Kelime ve Yer Adları Hakkında III”, *Folklor Postası*, II (14), Mart 1946, 17-18.

“Destanların Doğuşu: Karaosmanoğulları Hakkında Bir Destan”, *Folklor Postası*, II (17), Haziran 1946, 16-18.

“Bozkır Destanı”, *Folklor Postası*, II (19), Ekim-Kasım-Aralık 1946, 15-16.

***

Elbette onun bilim dünyasının bilimsel toplantılarına katılmasının tarihlerini daha gerilere götürebiliriz, ama biz, onun benim katıldığım yani ikimizin de bildiri sunduğu toplantılardan bazı çizgilere yer vereceğim.

Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 08-14 Ekim 1973 tarihleri arasında, Ankara'da, Cumhuriyetimizin kuruluşunun 50. yılı şerefine büyük bir

toplantı düzenlemişti: *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri*. Prof. Sümer bu toplantıda, *Dede Korkut Destanlarındaki Bazı Kuşlar Hakkında* konulu bur bildiri sunmuştu. Ben de bu toplantıya, hayatımın ilk bildirisıyla katılmıştım.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığınca, 05-07 Haziran 1982 tarihlerinde Bolu'da bir Koroğlu Semineri düzenlenir. Bu toplantıya katılanlardan biri de da Prof. Sümer'dir. Sonuncu gün düzenlenen geziye bir jip ile katılanlardan biri de odur. O jipte, Ankara'dan arkadaşı Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal da vardır. Araçtaki üçüncü bilim adamı ise, Erzurum Atatürk Üniversitesinden Doç. Dr. Saim Sakaoğlu'dur.

Bu jip yolculuğu benim için bulunmaz fırsatlar oluşturuyordu. İki fakülte arkadaşı, iki ayrı ilin komşu ilçelerinin bilgileri konuştuğunda ben yeni yeni şeyler öğreniyordum. Bize, Koroğlu'na ait olarak gösterilen mekân ve eşyaları dikkatle inceliyor ve görüşlerinin ortaya koyuyorlardı. Bu bilgilerden faydalananların başında ben geliyordum. Çünkü otobüsle gelenler ya bizden önce gelip dolaşmaya başlıyorlardı veya biz önce varıp üçlü olarak dolaşıyorduk. Prof. Uysal aslen Silifkeli'dir.

İşte ben, gün boyu bu iki bilim adamının konuşmalarını dinlemiş, görüşlerinden yararlanmıştım. Prof. Uysal, İngilizlerin, Koroğlu'su olarak bilinen Robin Hood ile bizim kahramanımız arasında bir karşılaştırma yapmıştır.

II. Türk Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi, 26-28 Ekim 1984

tarikhleri arasında Konya'da düzenlenmiştir. Prof. Sümer de bu toplantıya bir bildiri ile katılmıştır: *Eski Türklerde İsim Koyma Geleneklerinden Adsız*. Bu bildiri önce *Milli Kültür* dergisinde (Aralık 1984, 4-5) yayımlanır, sonra bildiri kitabına da alınır. Ben de bu toplantı için Erzurum'dan gelmiş ve bir bildiri sunmuştum.

***

Bozkır Belediyesi, ilçedeki bir caddeye onun adını vermiştir.

Aydınlar Ocağı 14 Mayıs 1983 tarihinde, Prof. Dr. Faruk Sümer'e ÜS-TÜN HİZMET ARMAĞANI vermiştir.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın iki aylık kültür dergisi olan *Türk Dünyası Araştırmaları* dergisinin Şubat 1996 tarihli 100. sayısı Prof. Dr. Faruk Sümer'e armağan olarak hazırlanmıştır.

Konya'da Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığında 25-25 Nisan 1995 tarihlerinde düzenlenen *V. Millî Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri*'nin bildiri kitabı Prof. Dr. Faruk Sümer ile Prof. Dr. Şerare Yetkin'e armağan edilmiştir.

Bolu toplantısının son günü geziye ayrılmıştı. Gidilen yerler arasında katılımcılara; Köroğlu'nun evi, mezarı, kılıcı, vb. gösterildi. Aynı gün Dörtdivan Yaylası Şenlikleri de gerçekleştirildi. Orada tanıştığımız yöre sanatçısı Dülül Mevlüt de sanatını icra etti. Şairliği zayıf olmakla birlikte kafiyeli sözlerle konuşan Dülül, o gün hocalarımız Prof. Uysal ile Prof. Sümer'e, Köroğlu'nun köyü Sayık'a gelmeleri münasebetiyle şöyle seslenmiştir:

*El ele bakışdınız
Göz göze de dakişdınız
Ankara'dan çıkışdınız
Bu işi meydana getüdüünüz
Göynüme dakın
Ateşi yakın
Bu memlekete elünüzden geldüğü gadar
bakın
Dur dedüğü yerde durun
Boynunuzu burun
Ziyaret etmek için buraya*

*Bi abede (abide) gurun
Bunu sizlerden beklerim
Hem sözümden azılacak
Hem birez gızılacak
Hem sizin hâtranız olacak
Hem tarihlere yazılacak
Bu boş dünyada gözlerim dolunacak
Bu arada hâtranız bukunacak*

(Metin, dostumuz Nail Tan tarafından tespit edilmiştir.)

Kendisinin benim özel alanımla ilgili çok güzel çalışmaları vardır. 1979 yılından beri Türk ad bilimi üzerinde çalışmaktayım. Merhum Sümer de bu alana çok emek vermiştir. Bunun sonucu olarak kendilerini, Türk ad bilimine hizmet eden 30 kişiden biri olarak bu alanın ilk kitabı olan eserimize aldık ve o tarihe kadar bu alanla ilgili yazılarının listesini verdik: *Türk Ad Bilimi I/Giriş*, Ankara 2001, 156 s., Türk Dil Kurumu Yayını. Prof. Sümer, 93-94. sayfalarda tanıtılmakta, makalelerinin yanında Türk ad bilimi araştırmalarının şaheseri olan, *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları* adlı iki ciltlik eseri de tanıtılmaktadır.

Konuşmamızı, onun iki farklı özelliğini hatırlatarak bitirmek istiyorum:

Batılıların hazırladığı ilk İslam Ansiklopedisi (*The Encyclopaedia of Islam*)'nin ikinci baskısında, ilk defa alınan bazı maddeler onun imzasını taşımaktadır: *Bayındır, Begdili, Çepni*. Hemen hatırlatalım; o, bu ansiklopedinin ilk Türkçe basımında da bazı maddelerin yanında Türkiye Diyanet Vakfı'nın İslam Ansiklopedisi'nde de yazmıştır.

Ortak dostumuz Prof. Dr. Haşim Karpuz'un onunla ilgili bir iki cümlesinden yararlanalım. Bakın Sayın Prof. Karpuz ne diyordu: "Türkülerimizi çok severdi. 'Çalışırken türkü dinlemeyi severim. Konya türkülerine az yer veriliyor diye TRT'ye mektup yazdım.' demişti." (Prof. Dr. Faruk Sümer", *Konya Postası, Akademik Sayfa/Sanat-Tarih-Edebiyat*, yıl: 2, sayı: 71, 21 Ekim 1999.

Doğumunun 90. vefatının 19. yılında kendisini rahmetle anıyorum.

PROF.DR. FARUK SÜMER HOCA'DAN HATIRALAR

Prof. Dr.
Haşim KARPUZ

Prof. Dr. Faruk Sümer Hocayı üniversite öğrencilik yıllarımda tanıdım. Yakın arkadaşım Selçuk Mülayim'in, Laleli Şair Haşmet Sokak'taki evine gidip gelirken kendisini gördüm. Selçuk'ların üst katında dairesi varmış oraya taşınmış. Uzun boylu yakışıklı bir kişiydi. Daha sonra DTCF'den doktora yaparken onun dev eseri Oğuzlar kitabını almış, bizim Çepniler bölümüne bakmıştım. Akademik araştırmalarım ilerledikçe, Akkoyunlular Tarihi, araştırma yazılarını okumaya başladım.

Faruk Sümer hocamızla tanışıp sohbet etmemiz 1-2 Haziran 1992 yılında düzenlediğimiz Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Seminerinde oldu. O Sempozyumda "Diyarbakır Şehri ve Yöresinde İnalogulları Beyliği" başlıklı bir bildiri sunmuştu. Tirebolu tarihini hazırlarken kendisine bazı kitabe fotoğrafları vermiştim. Dip notta bunları belirtmesine çok memnun olmuştum. Uzun sohbetimizden aklımda kalanlar şunlardır:

"-Üniversite öğrencisi iken Konya'ya inceleme gezilerine gelirken şehre yaklaşırken şehrin silüetinde

Alaeddin Camii ve Selçuklu Sultanları Türbesini, Karatay Medresesini, İnce Minareli Medrese'yi görürdük. Tarihi doku yok edilmiş, Konya bir Selçuklu şehri, başkenti olarak ortadan kalkmıştır.

-Altınapa Barajı 1201 tarihli olup, bölgenin en eski kervansarayıdır. Onun baraj suları altından kurtarılması lazımdır. Gerekirse etrafı keson duvarlarla çevrilmeli han kurtarılmalıdır. (Bu hususu bir ziyaretimde DSİ Barajlar Daire Başkanı'na sordum. Baraj doluyor. 20 sene sonra kazı yapıp hanı ortaya çıkarırsınız dedi.)

-Ben Türküleri severim. Özellikle çalışırken, yazarken türkü dinlerim. Radyo Evi'ne (TRT'ye) mektup yazdım. Hep doğu türküleri çaluyorsunuz. Konya türkülerini özellikle de "Eşmekaya'nın Kavakları Gölge" türküsünü istiyorum. Eşmekaya, Eski yöresi bizim Atçekenlerin yurdudur".

Dünya fani, o değerli insan da göçüp gitti dünyamızdan. Konya'da kendi memleketinde bir anma programı düzenleyip kendisini yad eden, Akademik Sayfalar Özel Sayısı hazırlayan vefalı dostlarımızı tebrik ediyorum.

Sağdan Sola; Emin Bilgiç, Faruk Sümer, Emel Esin, Beyhan Karamağralı, Altay Köymen.

Hasan YAŞAR

ANMAK ANILMAK ÜZERİNE

Kadir bilen milletler arasında kadri bilinecek adamlar çoğalır.

Ülkemizde birçok meşhur isim için anma programları düzenleniyor. Bu anmalar; doğum günü veya vefat yıldönümü anmaları şeklinde olmaktadır. Osmanlı toplumunda da padişahların taht-ı çıkışlarını kutlamak için cülus törenleri yapılmaktaydı. Bu törenlerin Konya’da icrasıyla ilgili elimizde birçok eski fotoğraflar var. Fotoğraflarda Osmanlıca “padişahım çok yaş” ifadeleri yer alır. Osmanlı-

da anma toplantılarına ihtifal tabiri kullanılırdı. Bu tabirle meşhur İhtifalci Mehmet Ziya diye bir yazar da vardır.

Mehmet Ziya anma programları ile ilgi şöyle demektedir. “*Büyük adamları anmak öyle büyük bir düsturdur ki, milletlerin hayat hakkı ona bağlıdır. Bu itibarla yaşamak isteyen milletler büyüklerini, ulularını daima hatırlar ve hürmet eder. Çünkü fertlerinin içtimai terbiyesi irfan derecesi ancak bu sayede yükselir. İçtimai muhitte, maddi mevcudiyetini ancak bu vasıta ile temin ve hayat hakkını devam ettirebilir*”.

Bu konuda Muallim Naci de “*Ümmetin içinden yetişen bilgi ve hüner sahipleri, hayatta ve ölümünde hürmete mazhar oldukları daima görülmelidir ki, herkes şevke gelsin de onlar gibi olmaya çalışsın.*” demekle hakikati ifade etmektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi Müze ve Kütüphaneler Müdürlüğü olarak 2006 yılında başlattığımız anma programları Konya’nın kadir-şinaslığının bir göstergesi olarak devam ediyor. İlk programa Araştırmacı yazar, Konya hakkında en kapsamlı araştırmaları yapan yaptıran ve kaleme alan **Dr. Mehmet Önder**’le başladık. Mehmet Önder Bey’in Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Kütüphanesinde 4500 kitaplık bir kütüphanesi de bulunmaktadır.

İkinci olarak Eski Belediye başkanlarından mesnevi şarihi ve yazar **Muhlis Koner**’i andık. Daha

50. Kütüphane Haftası

Anma Programı
Prof. Dr. **Faruk Sümer**
Panelistler

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu M. Ali Uz
Prof. Dr. Bayram Ürekli Mustafa Sinan Ümit

2 Nisan 2014 Çarşamba - Saat: 14.00
Koyunoğlu Müzesi

OKUMA ŞÖLENİ
1 Nisan 2014 Salı
Saat: 11.00
Kültürpark

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Mehmet Önder
(1926 - 2004)

M. Muhlis Koner
(1886 - 1957)

Yılmaz Önge
(1935 - 1992)

Veli Sabri Uyar
(1874 - 1954)

sonra Konya'da ilk defa olmak üzere **Prof. Dr. Yılmaz Önge** Hocayı Konya'nın gündemine tekrar taşıdık. Yılmaz Önge Hoca sanat tarihi alanında Konya'ya iz bırakmış birisidir.

2008 yılında da Konya Tarihi denilince ilk akla gelen isim olan ve şehir tarihleri konusunda Cumhuriyet tarihinin en önemli araştırmacısı **İbrahim Hakkı Konyalı**'yı andık ve anlatmaya çalıştık.

Daha sonraki yıllarda Koyunoğlu eski müze müdürü **Gürbüz Alp**, Mevlana Müzesi Eski Müdürü **Yusuf Akyurt**, Araştırmacı yazar **M. Ferit Uğur** ve **Faik Soyman**. Konya bilgileri ile ilgili derli toplu ilk bilgileri gazete köşelerine alan, **Veli Sabri Uyar** ve **Mahmut Sural**'ı andık. 20013 yılında da Koyunoğlu müzesinde uzun süre beraber çalıştığımız, Yazma eder uzmanı musannif Araştırmacı-Ya-

zar **M. Emin Eminoğlu**'nu andık ve anlamaya çalıştık.

Bu yıl da çok önemli Selçuklu Tarihçisi olan birçok esere imza atan Prof. Dr. Fark Sümer'in anıp anlamaya çalışacağız.

Bu anma programlarını daha anlamlı kılan ve geleceğe taşıyan en önemli aracı da Akademik Sayfalar'dır. Akademik Sayfalar yaptığımız her anma programını özel sayılar olarak neşrederek programa gelen izleyicilere anılan zat hakkında konuşmaların özeti olarak dağıtılmaktadır.

Anma programlarının artarak devam etmesini can-ü gönülünden arzu ediyoruz. Bu konuda gereken azami gayreti göstereceğimizi de ifade etmek istiyorum. Ayrıca İhsan Kayseri Bey'in son yıllarda kendi çapında ihtifalci lakabı alma yolunda epeyce bir gayret sarf ettiğine tanıklık etmekteyiz.

İbrahim Hakkı Konyalı
(1895 - 1984)

Mehmet Eminoğlu
(1932 - 2011)

Mahmut Sural
(1914 - 1987)

Mehmet Ferit Uğur
(1870 - 1942)

Mustafa Sinan
ÜMIT

PROF. FARUK SÜMER'İ DİNLERKEN

Mayıs 1992 ve 1993'de Selçuk Üniversitemiz tarafından “**Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Seminerleri**” düzenlenmişti. İşte bu güzel toplantılar için şehrimize gelen ünlü tarih hocası Prof. Faruk Sümer üstadı akşamları bir sohbet ortamında dinlemiş ve notlar almıştık. Dr. Hasan Özönder, Av. M. Ali Uz, Dr. Mustafa Güçlü, Av. Ahmet Özer ve gazeteci Mustafa Arslan ile beraber dinlediğimiz hocayı rahmetle yad ederek notlarımıza bakıyoruz:

“1922 Bozkır doğumluyum. Dedem Bozkır müftüsü, babam memurdu. Oğuzlar'ı yazmaya bir ömür verdim. Oğuzlar, Karakoyunlar, Malazgirt, Safeviler, Akkoyunlular, Türklerde Atıcılık ve Binicilik, Yabanlu Pazarı gibi kitaplar için çalıştım, kendimizi yazmaya çalıştım.

Dedemden Ashab-ı Kehfi dinleyerek büyümüşüm. Emekli olunca Ashab-ı Kehf'i yazdım. Ashab-ı

Kehf'i yazmak için at sırtında Engizek Dağlarında saha çalışması yaptım. Frankfurt Üniversitesi'nden Dekan Prof. Keller ile Cerit'ten Afşin'e indik. Konu İncil'de de geçer. Alman misafir hoca ile müşterek kanaatimiz şu oldu: Ashab-ı Kehf Afşin'de yaşanmıştır. Afşin'e gidiniz.

Emekli oldum, 1982 yılında 1.100.000 lira parayı hanıma teslim ettim ve Türklerde Atıcılık ve Binicilik eserim için çalışmaya başladım, ıssız dağ köylerinde eğer ve binicilik malzemelerini izbelerden topladım. Türk eğeri kayboluyordu. Gem, yu-kalr, nal, gerdanlık, terki heybesi, yem torbası, kamçı ve köstek kayboluyordu. Türklerde Atıcılık ve Binicilik kitabımızda bunlar kayıt altına alındı. Bilir misiniz, hekimler hipofiz kemiğine “Türk Eğeri” derler, Eğer bu katar Türk'dür.

Emekli olunca Kaliforniya Berkeley Üniversitesi Türkoloji Bölümü Başkanlığı teklifi geldi ama bu toplantılardan, bu güzel insanlardan öyle uzun süreli ayrılamazdım. Kabul etmedim, burada kaldım ve çalıştım.

Kuruluş dizisinin tarih danışmanı oldum. Köklerimiz olan 24 Oğuz boyunun ismi ilk defa bu dizide Türk milletine okundu ve duyuruldu. Kayı, Bayat, Alkaevli, Karaevli, Yazır, Döğer, Dodurga, Yaparlı, Avşar, Beğdili ve Karkın. Sonra Bayındır, Peçenek, Çavuldur, Çepni, Salur, Aymür, Alayunt, Yüreğir, İğdir, Büğdüz, Yiva ve Kımık...

İşte köklerimiz olan 24 Oğuz

Av. Ahmet ÖZER,
Mustafa ARSLAN
ve Prof. Dr.
Faruk SÜMER

Hasan ÖZÖNDER Arşivi

boyu, ilk defa, tarih danışmanı olduğum Kuruluş dizisinde Türk insanına duyuruldu.

Yerleşim isimlerine dikkat ediniz ve koruyunuz. Asya'daki Ceyhun ve Seyhun nehrini buraya, Anadolu'ya gelince Ceyhan ve Seyhan olarak getirdik.

XVI. asır defterlerinde 29 yer ismi Alanyunt iken şimdi 1 tanedir. 44 Yereğir şimdi 9, 94 Kayı şimdi 25, 81 Kınık şimdi 35, 86 Avşar şimdi 53, 42 Bayat şimdi 40 yerde coğrafi isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk yurdunda, Türk boylarının isimlerinin silinmesi ne demektir?

Eşmekaya Atçekenlerin yurduydular. Atçekenler devlete at yetiştirir, vergisini de at olarak verirdi. 1966'da Eşmekaya Atçeken Beylerinden Memduh Bey oğlu Kasım ile görüşmüştüm. Arşivlerde Atçeken defterleri vardır. 1551 yılında Fransız sefirinin kralı için at almaya bölgeye geldiği kayıtlıdır. "Eşmekaya'nın Kavakları Gölgesi" diye bir türkümüz vardır. Şimdi Eşmekaya'da at yok, Şimdi Eşmekaya'da at türküleri de yok.

Coğrafi araştırmalar, arazi çalışmaları tarihi destekler. Lütfen dikkat, ABD Teksas Tech Üniversitesi 1972 yılında Bozkır'a gelmiş ve "Bozkır Havalisi Ağızları" için bir çalışma gerçekleştirmiştir. Kafkasya Stavropol Türkmenlerinden haber alıyorum. Cami istiyorlar. Konya'dan ilgilenen çıkar mı? Stavropol Türkmenleriyle ilgilenmeliyiz. Erimesinler. Arkadaşlar, 1922 Bozkır Akçapınar köylüyüm. Bozkır, bir bey ismidir. Bozkırlılar Kınık boyundandır.

Milli mücadele devrinde Bozkır Askerlik Şubesi'nin 288 şehidi vardır. Bozkır'ın bütün köyleri II. Beyazıt'dan beri aynen vardır. Çoğu sipahidir. Doğancıbaşıdır. Karaman eyalet merkezidir. "El Vahid ün Karamani Elfün Yemani" demişler.

Tarih-ul Irak diye 6 veya 7 ciltlik geniş bir eser vardır. Yazarı merhum Abbas Azzavi bizim devrin Bağdat Hukuk mezunudur, Türkçeyi de iyi konuşur.

Birgün beraber İstanbul Üniversitesi'nin meşhur kapısının önündeyiz. Abbas Azzavi eliyle kapıdaki Fetih suresini göstererek "Bu yazının dünyada eşi yoktur" dedi ve ilave etti. "Azizim, Araplar bu kadar güzel yazamaz..." Ne demişler, Kur'an-ı Kerim Mekke'de nazil oldu, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı.

Biliyormusunuz, uzun yıllardır TRT'de orta Anadolumuzun Türkülerini dinleyemiyoruz. Israrla gündenye doğu dinletiliyor. Bu ısrarı anlamak mümkün değil. Oğuzlar. Oğuzlar yani köklerimiz. Oğuzları yazmaya bir ömür verdim. Arapça kocaman ciltleri eliyorsunuz, eliyorsunuz Kınıklar için iki satır... İşte Oğuzlar böyle yazıldı.

Azerbaycan'a gittiğimde Elçibey şöyle demişti: "Oğuzlar'ın yazarı Faruk Sümer'e sarıldım ya, ölsemde gam yemem..."

Türkmenistan'da ise devlet başkanı Türkmenbaşı, davet etti, pasaport verdi, Mahdumkulu Ödülü'nü takdim etti, imkânlar verdi, devlet televizyonu daha Akşabad havame-

M. Sinan ÜMİT,
Prof. Dr.
Faruk SÜMER,
Dr. Mustafa GÜÇLÜ
ve Av. Ahmet ÖZER

Hasan ÖZÖNDER Arşivi

yanında “Türklerin yeni Dede Korkut’u geldi” diye yayın yaptı.

Türkmenistan seyahatlerimde bu sahnelerle her zaman karşılaştım. Türkmenistan İçişleri Bakanı Ankara’ya gelince buradaki mevki-daşına “Beni Faruk Sümer hocayla görüştür” demiş. Cevap, “Kim bu Sümer ya?” olmuş.

Biz Bozkır’da havuş demeyiz, Keşir deriz. Aynısını Türkmenistan’da da duydum, onlar da keşir diyorlardı. Mendil yerine Bozkır’daki gibi yağlık diyorlardı. Nibet yerine keşik diyorlardı. Bura-ya kelimelerimizle de geldik.

Arkadaşlar hilafet farklı bir meseledir. Fatih Sultan Mehmed’in evrakında şu ifadeye rastlanır;

“Nur-u adakayı saltanat
Revr-i hadıkayı Hilafet Cem”

Yani, “Hilafet Bahçesinin Cem’i” mesele böylece kalmıştır.”

***

Kıymetli okuyucular, 1992 ve 1993 yılında Millî Selçuklu kültür ve medeniyeti toplantıları için Konya’ımıza gelen hemşehrimiz Prof. Faruk Sümer hocayı, füyüzatlı bir Konya akşamında dinlerken bu notları almış ve bir kısmını o tarihlerde

Konya Postası gazetesinde yazmış-tım.

Vaktiyle bir de teklifimiz olmuştu: Bozkır Belediyemiz bu ünlü ilim adamımızın ismini yeni açılan bir caddeye verebilir miydi? Böyle yazmıştım ama umutsuzdum ve konuyu unutmuşum.

Bir gün gazeteye gelen resmi yazıyı getirdiler. Sevinerek okudum ve derhal hocamı telefonla arayıp, müj-deyi ilettim. Bozkır Belediyesi yeni açılan bir caddeye Faruk Sümer ismini vermişti. 4.6.1991.

Maalesef düşüntenin merasim gerçekleşemedi ama, bugün Bozkır’da yeni açılan bir caddede Faruk Sümer ismi yazıyor. Birde, aşılması zor nice eserlerde müellif olarak Faruk Sümer ismi yazıyor.

Bir ömür çalıştığı, soy ağacımız Oğuzlar başta olmak üzere, Yabancı Pazar’ından, atçılık ve binicilik konusuna kadar bizi, vet bizi ilgilendiren ve bize ait olan değerleri araştırmak isterseniz karşımıza “Türklerin yeni Dede Korkut’u” Faruk Sümer’in eserleri çıkacaktır.

1995 yılında aramızdan ayrılan kıymetli ilim adamımızı bu vesileyle rahmetle yad ediyoruz.

Soldan sağa: Hülya Tezcan - Faruk Sümer - Oktay Aslanapa - Nejat Diyarbaekirli - Oktay Belli.

Özel sayı fotoğrafları için Dr. Hasan ÖZÖNDER'e teşekkür ederiz. Akademik Sayfalar